

ХАРКІВСЬКА ХІРУРГІЧНА ШКОЛА

1'2019

ЕНТЕРАЛЬНА НЕДОСТАТНІСТЬ ПРИ ПЕРИТОНІТІ

ЯТРОГЕННІ ТРАВМИ АРТЕРІЙ

ЕТІОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ГОСТРИХ
АБСЦЕСІВ ПЕЧІНКИ

НОВЕ В ЛІКУВАННІ ТРАВМИ ТОНКОЇ КИШКИ

Энтеральная недостаточность при перитоните. шкала оценки энтеральной недостаточности II	54	Enteral insufficiency in patients with peritonitis. Scale of enteral insufficiency II	54
<i>V. A. Сипливий, С. В. Гринченко, Н. И. Горголь, Д. А. Евтушенко, А. В. Евтушенко, А. В. Колотилов</i>		<i>V. A. Syplyvyy, S. V. Grinchenko, N. I. Gorgol, D. V. Ievtushenko, A. V. Ievtushenko, A. V. Kolotilov</i>	

Застосування наночастинок срібла в умовах ультразвукової кавітації при лікуванні гнійної хірургічної інфекції	60	Application of silver nanoparticles and ultrasonic cavitation in treatment of surgical infection	60
<i>P. F. Миронов, В. І. Бугайов, В. М. Голубнича, М. В. Погорєлов</i>		<i>P. F. Myronov, V. I. Bugaiov, V. M. Holubnycha, M. V. Pogorielov</i>	

ПИТАННЯ ХІРУРГІЇ ПАНКРЕАТОБІЛІАРНОЇ СИСТЕМИ

Хірургічне лікування спонтанних внутрішніх біліарних нориць	65	Surgical treatment of internal spontaneous biliary fistula	65
<i>V. I. Русин, К. Е. Румянцев, Ф. М. Павук</i>		<i>V. I. Rusyn, K. E. Rumiantsev, F. M. Pavuk</i>	
Хірургічне лікування хворих на гострий панкреатит, ускладнений вторинною панкреатичною інфекцією	71	Surgical treatment of patients with acute pancreatitis, complicated by secondary pancreatic infection	71
<i>I. A. Криворучко, А. Г. Дроздова, М. В. Супличенко</i>		<i>I. A. Kryvoruchko, A. G. Drozdova, M. V. Suplichenko</i>	
Алгоритм выбора хирургической тактики и его эффективность у больных с острым панкреатитом	75	The algorithm of surgical tactics and efficiency for patients with acute pancreatitis	75
<i>N. N. Велигоцкий, М. В. Клименко, С. Э. Арутюнов, И. В. Тесленко</i>		<i>N. N. Veligotskiy, M. V. Klymenko, S. E. Arytunov, I. V. Teslenko</i>	
Рентген-ендобіліарні втручання у лікуванні структур білодигестивних анастомозів	80	X-rays-endobiliary interventions in the treatment of strictures of biliodigestive anastomosis	80
<i>Ю. В. Авдосьєв, А. Л. Сочнева</i>		<i>Yu. V. Avdosyev, A. L. Sochnieva</i>	
Організаційні питання оптимізації діагностики бойових пошкоджень живота	83	Organizational issues to optimize the diagnosis of combat abdominal damage	83
<i>I. П. Хоменко, О. С. Герасименко, М. А. Кащальян, В. Ю. Шаповалов, Е. М. Хорошун, Р. В. Єнін, Я. І. Гайда, К. Р. Мурадян, М. О. Кошиков</i>		<i>I. P. Khomenko, O. S. Herasymenko, M. A. Kashtalyan, V. Yu. Shapovalov, E. M. Khoroshun, R. V. Yenin, Ya. I. Gaida, K. R. Muradyan, M. A. Koshikov</i>	

ПИТАННЯ ХІРУРГІЧНОЇ ІНФЕКЦІЇ

Значення моніторингу показника <i>sepsis severity score</i> в лікуванні пацієнтів із розлитим перитонітом	87	The importance of monitoring the rate of <i>sepsis severity score</i> in the treatment of patients with peritonitis	87
<i>V. В. Лесний, А. С. Лесна</i>		<i>V. V. Lesnoy, A. S. Lesnay</i>	
Антибиотикорезистентность микрофлоры при деструктивных формах рожистого воспаления	91	Antibiotic resistance of microflora in destructive forms of erysipelas	91
<i>L. A. Василевская</i>		<i>L. A. Vasilevskaya</i>	

QUESTIONS OF SURGERY OF PANCREATOBILIARY SYSTEM

Surgical treatment of internal spontaneous biliary fistula	65
<i>V. I. Rusyn, K. E. Rumiantsev, F. M. Pavuk</i>	
Surgical treatment of patients with acute pancreatitis, complicated by secondary pancreatic infection	71
<i>I. A. Kryvoruchko, A. G. Drozdova, M. V. Suplichenko</i>	
The algorithm of surgical tactics and efficiency for patients with acute pancreatitis	75
<i>N. N. Veligotskiy, M. V. Klymenko, S. E. Arytunov, I. V. Teslenko</i>	
X-rays-endobiliary interventions in the treatment of strictures of biliodigestive anastomosis	80
<i>Yu. V. Avdosyev, A. L. Sochnieva</i>	
Organizational issues to optimize the diagnosis of combat abdominal damage	83
<i>I. P. Khomenko, O. S. Herasymenko, M. A. Kashtalyan, V. Yu. Shapovalov, E. M. Khoroshun, R. V. Yenin, Ya. I. Gaida, K. R. Muradyan, M. A. Koshikov</i>	

QUESTIONS OF SURGICAL INFECTION

The importance of monitoring the rate of <i>sepsis severity score</i> in the treatment of patients with peritonitis	87
<i>V. V. Lesnoy, A. S. Lesnay</i>	
Antibiotic resistance of microflora in destructive forms of erysipelas	91
<i>L. A. Vasilevskaya</i>	

В. І. Русин,
К. Є. Румянцев,
Ф. М. Павук
ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»
© Колектив авторів

ХІРУРГІЧНЕ ЛІКУВАННЯ СПОНТАННИХ ВНУТРІШНІХ БІЛІАРНИХ НОРИЦЬ

Резюме. Проведено ретроспективний аналіз результатів лікування 8 000 пацієнтів із жовчнокам'яною хворобою в Закарпатській обласній клінічній лікарні ім. Андрія Новака (ЗОКЛ) з 1997 по 2017 роки. Серед цієї кількості у 192 пацієнтів спостерігали СВБН. Частота, з якою траплялися СВБН, склала 2,4 %. Пацієнтам із СМ 1 типу виконували холецистектомію із зашиванням широкої і короткої міхурної протоки. У 28 хворих із СМ 2 типу виконали холецистектомію від дна з висиченням норицевого ходу і зашиванням дефекту у загальній жовчній протоці на Т-подібній трубці. У 14 хворих із СМ 3 типу варіантом вибору була холецистектомія з пластикою ЗЖП залишками стінки жовчного міхура і зовнішнім дренуванням Т-подібною трубкою. У 9 хворих із синдромом Міріззі 4 типу виконали холецистектомію «від дна» із повним пересіченням ЗЖП. Дев'ятнадцять хворим із холедохо-дуоденальними норицями I типу виконано ендоскопічну папілофістулотомію з метою надійного дренування ЗЖП, евакуації конкрементів з неї і ліквідації внутрішнього отвору нориці.

У пацієнтів із холедоходуоденальними норицями можливі виконання папілосфінкteroфістулотомії при локалізації внутрішнього отвору фістули в межах перехідної складки великого дуоденального сосочка.

Ключові слова: синдром Міріззі (СМ), механічна жовтяниця, холедохолітіаз, спонтанні внутрішні біліарні нориці.

Вступ

Спонтанні внутрішні біліарні нориці (СВБН) є ускладненням жовчнокам'яної хвороби (ЖКХ), яке виникає при її тривалому перебігу. Холецистобіліарна або холецистоenterальна нориця є результатом ерозії стінки жовчного міхура внаслідок постійної компресії конкрементом, та викликаних ним запальних змін стінок жовчного міхура (ЖМ) та синтопічно розташованих органів. Вкрай рідко СВБН виникають при інших запальних захворюваннях гепатопанкреатодуоденобіліарної зони, внаслідок дегенеративно-дистрофічних, онкологічних захворювань, або післяопераційних втручань. Частота, з якою трапляються СВБН, коливається від 0,3 до 5 % [4]. Хірургічне лікування пацієнтів із СВБН є складним. Для вибору об'єму хірургічної корекції СВБН важливим є розуміння патогенезу і анатомічної різниці між різними типами нориць у пацієнтів. Залежно від локалізації сполучення жовчного міхура із іншими порожнистими органами біліарні нориці можна поділити на міхурно-порожнисті, міхурно-біліарні та комбіновані.

Переважну частину СВБН складає синдром Міріззі (СМ). Частота його виявлення при холецистектоміях становить від 0,06 до 5,7%, і до 1,07% при ендоскопічній ретроградній панкреатохолангіографії (ЕРПХГ) [8].

Нерозуміння патогенезу і незнання анатомічних особливостей і критеріїв різних типів СВБН є однією з головних причин ятрогенних ушкоджень жовчних проток під час лапароскопічних або відкритих втручань.

Мета дослідження

Оцінка ефективності різних способів хірургічних втручань для лікування пацієнтів із СВБН.

Матеріали та методи дослідження

Проведений ретроспективний аналіз результатів лікування 8 000 пацієнтів із жовчнокам'яною хворобою в Закарпатській обласній клінічній лікарні ім. Андрія Новака (ЗОКЛ) з 1997 по 2017 роки. Серед цієї кількості у 192 пацієнтів спостерігали СВБН. Частота, з якою траплялися СВБН, склала 2,4%.

Чоловіків було 61 (31,7%), жінок – 131 (68,3%). Вік пацієнтів коливався в межах від 37 до 80 років (в середньому – 66,4 років).

Розподіл пацієнтів проводили згідно класифікації A. Csendes -M. Beltran. З метою уникнення термінологічної неузгодженості у описанні різних видів СВБН наведемо історичний розвиток цієї класифікації. Як відомо, у 1948 році аргентинський хірург Пабло Луїс Міріззі описав зовнішнє стиснення загальної жовчної

протоки (ЗЖП), як причину обструктивної жовтянці. Фактором ризику такого стиснення він назвав паралельне розташування ЗЖП і міхурної протоки з низьким впадінням останньої. У подальшому на честь Міріззі були названі усі випадки обструктивної жовтянці, при яких обструкція ЗЖП була зумовлена або зовнішньою її компресією вклиненім у шийку ЖМ конкрементом, або наявністю конкременту у норицевому ході із ЖМ в ЗЖП. Розуміння того, що зовнішня компресія ЗЖП конкрементом ЖМ і утворення холецистохоледохеальної нориці є послідовними етапами того самого процесу сприяло розподілу СМ на I і II типи. Слід підкреслити, що спочатку поняття «синдром Міріззі» передбачало наявність обструктивної жовтянці. Найдалішу, практично орієнтовану класифікацію СМ, яка надовго стала загальноприйнятою запропонував A. Csendes.

За шкалою A. Csendes (1989) виділяють 4 основних типи СМ. При I типі наявна зовнішня компресія ЗЖП конкрементом (або конкрементами), що знаходиться в кишенні Гартмана або міхурівій протоці. При 2 – існує холецистобіліарна нориця, при цьому вона займає менше третини окolu ЗЖП. При 3 типі холецистобіліарна нориця займає до двох третин окolu. При 4 типі наявне повне зрошенням жовчного міхура та загальної жовчної протоки, що формують єдину структуру без чітких анатомічних шарів.

У 2008 році M. Beltran у своїх працях зауважив єдність патогенезу при утворенні будь-яких нориць ЖМ, неважливо – холецистобіліарних чи холецистопорожністих. Він доповнив запропоновану A. Csendes класифікацію, яка відтоді включає 5 тип СМ, який являє собою холецисто-порожністу норицю. Тип 5 розподіляється на два підтипи: 5a – холецисто-ентеральна нориця без кишкової непрохідності; 5b – холецисто-ентеральна нориця, ускладнена розвитком кишкової обструкції жовчним конкрементом (рис. 1).

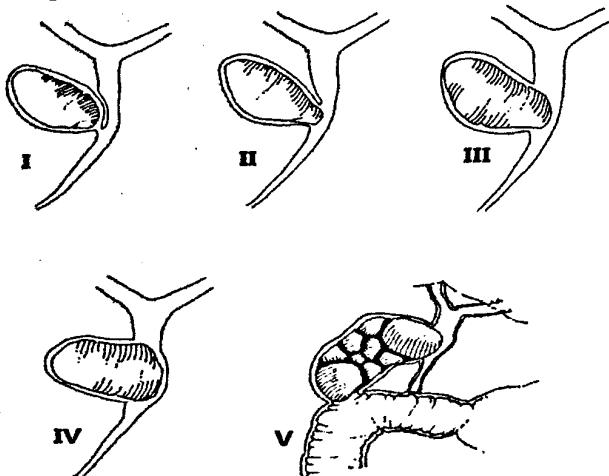

Рис. 1. Класифікація синдрому Міріззі за A. Csendes and M. Beltran

Отже в англомовній літературі тепер до по-няття синдрому Міріззі включені усі нориці жовчного міхура (окрім холецистобронхіальних), без огляду на наявність обструктивної жовтянці.

Розподіл пацієнтів за типом синдрому Міріззі представлений у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл пацієнтів за локалізацією СВБН

Тип нориці	Кількість	%
1	76	39.6
2	28	14.6
3	14	7.3
4	9	4.7
5a Холецистодуоденальні – 13 Холецистотовстокишкові – 10 Холецистогастральні – 11 Комбіновані – 6	40	20.7
5b Холецистогастральні – 3 Холедоходуоденальні	22	11.5
Всього	192	100

Також у дослідження ми включили окрему підгрупу пацієнтів, у яких діагностували холедоходуоденальні нориці, які не можуть бути віднесені до жодної з груп класифікації СМ за A. Csendes M. Beltran. Їх почали активно виявляти із збільшенням кількості ЕРПХГ і покращанням візуалізації під час ендоскопії. Таких хворих було 22 (11.5 %).

Результати досліджень та їх обговорення

Усім 192 хворим виконали холецистектомію з ліквідацією нориці і відновленням жовчовідтоку у просвіт травної трубки. У трьох пацієнтів операційні втручання розпочинали лапароскопічно, але у зв'язку з високим ризиком пошкодження позапечінкових жовчних проток здійснили конверсію.

Пацієнтам із СМ 1 типу виконували холецистектомію із зашиванням широкої і короткої міхурної протоки. Ми спостерігали два варіанти анатомічних змін міхурної протоки у пацієнтів із СМ 1 типу:

А) Довга міхурна протока йде паралельно до ЗЖП і впадає в неї нижче звичайного, інколи – ретродуоденально;

Б) Міхурна протока скорочена внаслідок склерозування аж до її повної відсутності, при цьому ЖМ сполучається із холедохом через тонкий до 1-2 мм в діаметрі отвір, який не можна вважати норицею.

А-тип змін діагностували у 23 (30.27 %) пацієнтів, Б-тип – у 53 (69.73 %). При А-типі виконували стандартну холецистектомію «від шийки» після попередньої широкої диссекції гепатодуоденальної зв'язки для чіткої ідентифікації міхурної протоки і ЗЖП. При Б-типі ідентифікація міхурної протоки не була можливою, у такому разі виконували холецистек-

томію «від дна». Тільки у 2 з 53 пацієнтів після цього були у змозі ідентифікувати склеротизовану міхурну протоку після тракції за відокремлений від печінки міхур. У інших пацієнтів міхур пересікали близько до ЗЖП і паралельно їй і зшивали передню і задню стінку залишеної кукси вузловими швами атравматичною прецизійно (рис. 2).

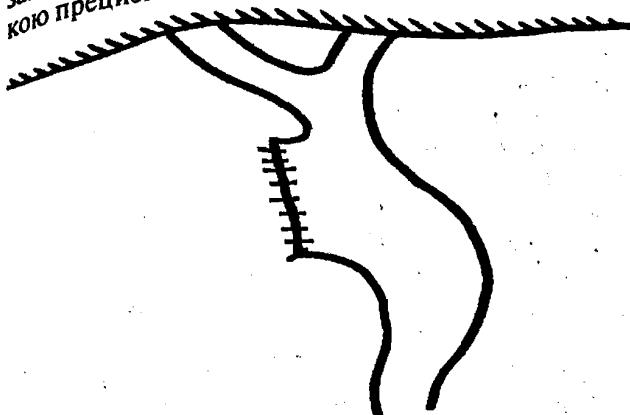

Рис. 2. Схематичне зображення закінчення операції при СМ 1 типу

у 28 хворих із СМ 2 типу виконали холецистектомію від дна з висіченням норицевого ходу і зашиванням дефекту у загальній жовчній протоці на Т-подібній трубці. Принциповим було проведення Т-подібної трубки через окремий розріз в супрадуоденальній частині ЗЖП, а не через норицевий отвір, що зменшувало навантаження на лінію швів ЗЖП.

у 14 хворих із СМ 3 типу варіантом вибору була холецистектомія з пластикою ЗЖП залишками стінки жовчного міхура і зовнішнім дренуванням Т-подібною трубкою (рис. 3).

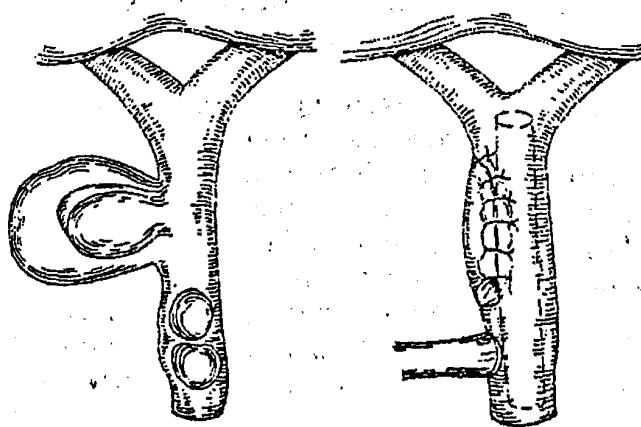

Рис. 3. Схематичне зображення операції при СМ3 типу

у 9 хворих із синдромом Міріззі 4 типу виконали холецистектомію «від дна» із повним пересіченням ЗЖП. Відновлення пасажу жовчі досягли накладанням гепатикоєюноанастомозу між проксимальною куксою ЗЖП і петлею тонкої кишki, ізольованою за Ру. Ізольовану

петлю створювали довгою – 80-90 см. Анастомоз накладали прецизійно атравматикою, що розсмоктується. Зовнішні або внутрішні дренажі не застосовували. Потовщення стінок і розширення проксимальної частини холедоха внаслідок хронічного запалення і склерозування тканин навколо фістули полегшувало створення анастомозу.

Операції, застосовані до пацієнтів із 2, 3 і 4 типами СМ, вище описані ретроспективно. Проте ми можемо стверджувати, що обрати певний тип операції тільки після інтраопераційної ревізії зазвичай не представляється можливим внаслідок неможливості визначення частини колу ЗЖП, залученого у фістулу. Нами запропонована послідовність операційних прийомів, яка робить таке визначення можливим.

Спочатку відокремлювали жовчний міхур від печінки за способом «від дна». Після цього розсікали передню стінку зморщеного жовчного міхура у напрямку до ЗЖП перпендикулярно її вісі. Краї розрізу розгортали і візуалізували міхурний отвір холецистохоледохальної нориці. Якщо візуалізувався один отвір, то його можна було зашити атравматикою, а рештки жовчного міхура відсікти навколо зашитого місця практично без ризику пошкодження ЗЖП (рис. 4).

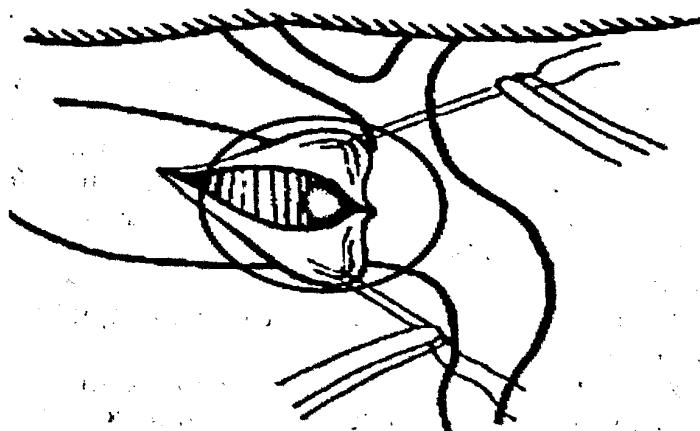

Рис. 4. Візуалізація единого отвору (виділений кільцем) у просвіті жовчного міхура

Якщо ж замість одного отвору візуалізували два, то робили висновок про поширення норицевого ходу на понад 2/3 колу ЗЖП (рис. 5).

У такій ситуації оцінювали стан решток ЖМ: якщо їх було достатньо для пластики, то робили бічну пластику ЗЖП прецизійно атравматикою на Т-подібній трубці. При недостатньому об'ємі стінок ЖМ норицю висікали повністю із пересіченням холедоха і накладали гепатикоєюноанастомоз.

По ходу усіх операцій здійснювали ревізію гепатикохоледоха зондами, ложками і щипцями. За необхідності виконували холедохолітоекстракцію. У певній кількості пацієнтів, яким

до операції виконували ендоскопічну папілосфінктеротомію (ЕПСТ), під час ревізії гепатикохоледоха конкретментів не знаходили, що свідчило про їх спонтанне відходження після ЕПСТ. Холедох ретельно промивали підігрітим розчином 0,25 % розчину новокайну.

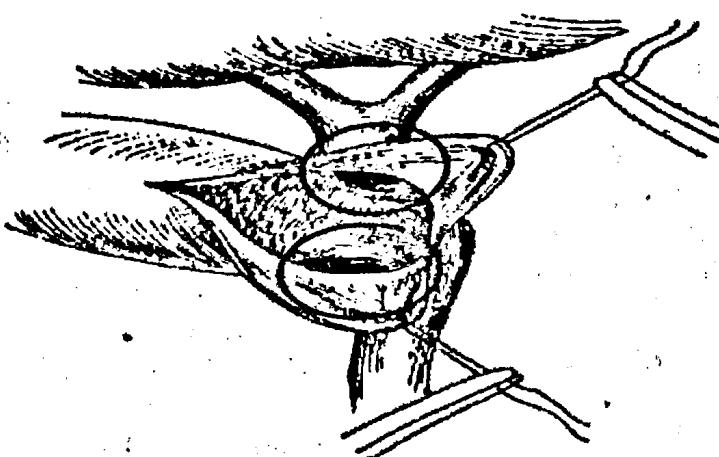

Рис. 5. Візуалізація двох отворів (виділені кільцями) у просвіті жовчного міхура

У 10 пацієнтів із холецисто-дуоденальними норицями дефект передньої стінки дванадцятипалої кишki (ДПК) був розташований близько до пілоруса і мав розміри до 1 см, у зв'язку з чим для ліквідації дефекту виконували пілоропластику за Джадом. У 3 пацієнтів дефект стінки ДПК після висічення норицевого ходу був понад 1 см, мав неправильну форму і розташувався на відстані від пілоруса. Оскільки його висічення в такому випадку було б технічно важким, то виконали резекцію шлунка за Більрот II з гастроєюноанастомозом на ізольованій за Ру петлі тонкої кишki. У 6 пацієнтів із холецистодуоденальними норицями холецистектомія з висіченням норицевого ходу була виконана «від дна». У жодного з пацієнтів цієї підгрупи ми не спостерігали обструктивної жовтяниці.

У 14 хворих із холецистогастральними норицями виконали холецистектомію із висіченням норицевого ходу і закриттям дефекту стінки шлунка по типу пілоропластики за Джаддом. У 3 хворих із холецистогастральними норицями спостерігали синдром Бувере – гостру кишкову непрохідність внаслідок обструкції кишki конкретментом. Хірургічна тактика полягала у виконанні ретельної ревізії кишki та ентеротомії з метою видалення конкретменту, зашитанні кишki в поперечному напрямку по відношенню до її вісі. Також у жодного із цих хворих не було ознак жовчної обструкції.

У 10 пацієнтів із холецистотовстокишковими норицями виконували холецистектомію із висіченням норицевого отвору печінкового кута товстої кишki. Дефект в стінці товстої кишki зашивали атравматично у два ряди.

У 3 хворих із комбінованими норицями, яких застачались ЖМ, ЗЖП і товстої кишki, виконали холецистектомію із пластикою залішками стінки ЖМ на Т – подібній трубці за Кером і зашивання дефекту стінки товстої кишki. У всіх пацієнтів була наявна клініка гострого холангіту і обструктивної жовтяниці.

Три пацієнти із комбінованими норицями, утвореними ЖМ, ДПК та печінковим кутом товстої кишki, були проліковані щляхом холецистектомії від дна з висіченням нориці зовнішнім дренуванням холедоха за Кером і зашиванням дефектів стінки ДПК та товстої кишki. У цих пацієнтів спостерігали гіпербілірубінемію і ознаки гострого холангіту, проте виявлено не було, ймовірно гіпербілірубінемія підтримувалась за рахунок гострого холангіту.

Серед пацієнтів з холедоходуоденальними норицями за даними фібродуоденоскопії ми виділяли два їх види залежно від місця розташування. Перший – коли норицевий отвір був розташований до межі перехідної складки великого соска дванадцятипалої кишki, другий – норицевий отвір розташований вище перехідної складки.

У окремій підгрупі пацієнтів із холедоходуоденальними норицями I тип виявлений у 19 хворих і II – у 3. Дев'ятнадцять хворим виконано ендоскопічну папілофістулотомію з метою надійного дренування ЗЖП, евакуції конкретментів з неї і ліквідації внутрішнього отвору нориці. При розташуванні норицевого ходу вище перехідної складки у трьох хворих виконана тільки папілосфінктеротомія з метою ліквідації сліпої кишені термінального холедоха від нориці до ампули соска.

Ускладнень після ендоскопічних операцій не було. У всіх пацієнтів окремої підгрупи у різні строки після ендоскопічних втручань виконали холецистектомію з ревізією ЗЖП. Необхідність в холедохолітоекстракції виникла тільки у 4 (21%) пацієнтів, зовнішнє дренування ЗЖП не застосовували в жодному разі.

Серед усіх 192 пацієнтів померли 4. У одного пацієнта із холецистодуоденальною норицею після виконання холецистектомії і резекції шлунка розвинулась неспроможність кукси ДПК із подальшим розвитком сепсису і поліорганної недостатності.

У одного пацієнта із комбінованою норицею із зачлененням ЗЖП і товстої кишki і ще одного із СМ 3 типу операцію виконали на тлі гострого холангіту і гіпербілірубінемії, оскільки спроба ЕПСТ до операції була невдалою. Пацієнти померли від прогресування сепсису і поліорганної недостатності. Один пацієнт помер від тромбоемболії легеневої артерії. Загальна летальність склала 2.1 %.

Висновки

Метою операції при спонтанних внутрішніх біларних норицях є видалення жовчного міхура, забезпечення відтоку жовчі у просвіт травної трубки і пасажу хімусу по ній. Досягнути мети можна ліквідацією нориці, видаленням патологічно зміненого жовчного міхура, зашиванням дефекту внутрішнього органа або його резекцією та відновленням прохідності шлунково-кишкового тракту. При зали-

ченні у процес позапечінкових жовчних проток необхідна холедохолітоекстракція, їх пластична реконструкція із тимчасовим зовнішнім дренуванням або анастомозування із петлею тонкої кишki.

У пацієнтів із холедоходуodenальними норицями можливе виконання папілосфінкteroфістулотомії при локалізації внутрішнього отвору фістули в межах перехідної складки великого duodenального сосочка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Syplyviv V, Ievtushenko D, Petrenko G, Ievtushenko A. Surgical management of patients with Mirizzi syndrome. HPB [Internet]. 2016;18:e674-e675. Available from: [https://www.hpbonline.org/article/S1365-182X\(16\)00103-9/fulltext](https://www.hpbonline.org/article/S1365-182X(16)00103-9/fulltext) DOI: <https://doi.org/10.1016/j.hpb.2016.01.033>
2. Stagnitti F. Biliodigestive fistulae and gallstoneileus: diagnostic and therapeutic considerations. Our experience. Giornale di Chirurgia – Journal of Surgery. 2014;
3. Available from: <https://www.giornalechirurgia.it/common/php/portiere.php?ID=3e861b3e970c0dc6715ca63073d93498> DOI: <https://doi.org/10.11138/gchir/2014.35.9.235>
4. Dutka Y, Chooklin S. The special features of surgical treatment of patients with the Mirizzi syndrome. HPB. 2016;18:e820. Available from: [https://www.hpbonline.org/article/S1365-182X\(16\)00459-7/fulltext](https://www.hpbonline.org/article/S1365-182X(16)00459-7/fulltext) DOI: <https://doi.org/10.1016/j.hpb.2016.01.389>
5. Artyushenko M, Tumak I, Kogut L. Biliodigestivni norici i neprohidnist kishkivnika, sprichinena zhovchevimi kamenyami, v praktici urgentnoї endoskopii: oglyad literaturi i vlasnij dosvid. Ukrains kij zhurnal maloinvazivnoї ta endoskopichnoї hirurgiї. 2012;16(2):20-22. Available from: nbuv.gov.ua/j-pdf/Ujmekh_2012_16_2_2.pdf
6. Oter V. Surgical outcomes of mirizzi syndrome: a single institution's experience of 34 cases. Laparoscopic Endoscopic Surgical Science. 2017 Available from: <http://www.lapend.org/jvi.aspx?un=LESS-79664> DOI: <https://doi.org/10.14744/less.2017.79664>
7. Zaporozhchenko B, Bondarets D, Borodaev I, Kachanov V, Muravyov P, Zubkov O et al. Modern diagnostic methods and approaches to the surgical treatment of Mirizzi syndrome. UKRAINIAN JOURNAL OF SURGERY. 2018;0(4.35):33-37 Available from: <http://ujs.zaslavsky.com.ua/article/view/118890>
8. DOI: <https://doi.org/10.22141/1997-2938.4.35.2017.118890>
9. Pavlovs'kij M, Kolomijcev V, DutkaYa. Spontanni biliodigestivni norici v hvorih na zhovchnokam'yanu hvorobu: osoblivosti diagnostiki i likuvannya. Naukovij visnik Uzhgorods'kogo universitetu, seriya «Medicina». 2011;2(41):194-197.
10. Chen H, Siwo E, Khu M, Tian Y. Current trends in the management of Mirizzi Syndrome. Medicine [Internet]. 2018;97(4):e9691. DOI: [10.1097/MD.00000000000009691](https://doi.org/10.1097/MD.00000000000009691) Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29369192>